

FRANCZIA REGÉNY A SPANYOL RÉMURALOM KORÁBÓL
ELSŐ RÉSZ.

A csallit felé indul, a hol a vízi gueuxk s a többi összeesküvők rejtőzködtek. De az ő hozzá sietett, ismét megszólalt.

— Másik őrzőjára jön.

— Talán az előbbi.

— Nem fenség . . . ez a louvaini kaputól érkezik.

— Akkor az árokban halad el, itt a lejtő alján, előttünk . . . mondá Jónás. — Ni, már készül lejönni.

— Két tűz közé szorultunk — suttogta Cornelis.

— Rajta urak! — szólt Rysoor, miközben kardot rántott. — Ellenségei testén keresztül kell utat törnünk ő fenségének!

A kardok kiröpültek a hüvelyből, török villant meg. Haring Jan, szekerczéjével kezében, a herczeg mellé állt. Egyedül ez utóbbi nem nyult fegyverhez.

— Nem, nem szabad küzdenünk, — mondá rövid, parancsoló hangon. — Kerüljük a zajt . . . A nem velünk tartó őrszemek riasztó-jelt adnának . . . a spanyol csapatok a harczolók segítségére sietnének . . . Mi ugyan bizonyosan kivágnánk magunkat, de holnap a térparancsnok más őrséget rendelne a louvaini kapuhoz, megszaportaná az őrszemeket és az őrzőjákat és a mai esti könnyű diadalunk talán hosszú időkre veszélyeztetné nagy tervünk sikerét.

— Akkor hát mit tegyünk, fenség? — kérdezte Rysoor. — Nem kuszhatunk föl a falakra. Valóságos egérfogóban vagyunk itt. A két őrzőjárt közrefog és mindnyájan elvesztünk . . .

— A fő az, hogy nesztelenül járjunk el . . . Erre vannak alkalmas embereim . . . Hideg vér Rysoor! . . . itt vannak a vízi gueuxim . . .

A herczeg pár szót szólt Haring Jannak, a ki azonnal elrohant a csallitba, a hol Gerard és az izlandiai voltak elbujva.

— Most — folytatta Orániai Vilmos — engedjük cselekedni a vízi gueuxjeimet, ne zavarjuk őket . . . gyakorlottak az e fajta harczban.

Önmaga adott példát s meglapult az állványok egyik gerendája megett.

Rysoor s a többi nemesek, Koppel, Cornélis, Bakkerzeel, Jónás és társaik elvonultak a sötétbe, leguggoltak a hóba.

A felhők ismét összehúzódtak, eltakarták a holdat és a sötétség még nagyobb lett az árok mélyében.

A hazafiak azonban, még mielőtt a holdfény teljesen eltűnt volna, látták kilopódzkodni a gueuxket a csallitból, szétszóródni annyira, a mennyire a szűk területen csak lehetséges volt és hasrafeküdni.

Mikor minden visszatért a komor csendességbe, a tekintetek az őrzőjatók útjára szegeződtek. A tárgyak láthatatlanok voltak az adott távolságban, azonban mégis észre lehetett venni egy sötét tömeg mozgolódását és hallani lehetett a kavics ropogását a nehéz csizmák alatt.

Az őrzőjárt lassan közeledett, útját egy lámpával világította meg, de ennek gyenge fénye csak alig pár méternyire vetődött.

Nemsokára a katonák megérkeztek a sáncz alján a jégbe ásott széles gödör elé.

Felhangzott a lámpavívó rövid figyelmeztetése. Az őrzőjárt félrekanyarodott s a hazafiak buvóhelyeül szolgált állványok előtt levő terület felé tartott.

De ezen a területen a vízi gueuxk rejtőzködtek.

Néma, szinte félelmetes csend uralkodott az erődítvények e tájékán, a hol minden kihaltak látszott. Azt lehetett volna mondani, hogy a spanyolok is érezték a törökkel telt sötétség nyomasztó hatását, hogy gyanítottak valamely közeli veszélyt. Még jobban meglátsították lépéseiket és habozó előrehaladásuk növelte a tétlenségre kárhóztatott hazafiak aggodalmait.

Egyszerre az őrzőjárt hátrahökken.

A halászsás szava, a megállapított jel hangzott fel az árok mélyéből; komoran, borzalmasan hangzott a nagy csendességben; megremegtette a jelenet néma szemlélőit.

Rögtön a jel után óriási alak egyenesedett föl és a földre hullott lámpa kialudt. Teljes sötétség állt be, melyben gyors mozgolódás támadt, egymásba gombolyodott emberek rendetlen zűrzavara.

Az izlandiak rávetették magukat az ellenséges őrzőjára.

Mindenik előre kiválasztotta a saját áldozatát, hogy gyorsan végezhesen és megakadályozza a rémület fölkiáltásait, a bástyák őrségének előhívását.

Mialatt az egyik egy spanyol nyakába pányvát vetett, hogy megfojtja vele, a másik kiragadta annak kezéből a fegyvert s képtelenné tette az ellenállásra.

De az izlandiak nem számítottak egy nehézségre, mely miatt majdnem minden elveszett.

Az őrzőjárt abban a pillanatban, mikor csaknem babonás rémület halása alá került, ösztönszerűen összébbhúzódtak, ember emberhez nyomult.

A vízi gueuxk tehát könnyen megragadhatták a szélről jutott katonákat, de a középen ellenszögültek és szembeszálltak a támadókkal.

Tétovázásban telt el egy pillanat.

Ha a spanyolok, magukhoz térve meglepetésükből, hallatni találgat a vészkiáltást, melytől orániai Vilmos annyira tartott, ha egy puska véletlenül elsül, és a louvaini kapu őrsége, élén Riguenézél elősiet, akkor minden veszélyeztetve lesz.

Haring Jan megértette ezt. Ő volt, a ki először egyenesedett föl, hogy a lámpát eloltsa. Azután, mialatt bajtársai az őrzőjárt felét megfojtották, szekerczéjével rohant a vízi gueuxk segítségére, hogy a megmaradt részszel is sietve végezzen.

A spanyolok magatartásának láttára azonban megváltoztatta a taktikáját. Szekerczéjét magasra emelve, három ugrással az őrzőjárt háta mögött termelt.

Ez egy pillanat alatt megtörtént, egészen nesztelenül.

Egyetlen fölkiáltás nélkül, magasra emelt szekerczéjével rontott a csapat sűrűjébe.

A spanyolok torkán a düh és a rémület kiáltása tört elő. Abban a hitben, hogy új és számosabb ellenség támadt reájuk, hirtelen megfordultak és egy pillánig Haring Jan egymaga küzdött valamennyi ellen.

Ez az egyenlőtlen küzdelem azonban csak rövid ideig tartott. Az izlandiak látva, hogy az őrzőjárt elfordult tőlük, vadállatok gyanánt ugrottak a spanyolok hátára, torkon ragadták őket, földre teperték és vasmarkokkal fojtogatták, körük benyomult a husba, marcangolta azt.

A fájdalom és a düh egy-két tompa ordítását hamar elfojtották.

Az összeesküvők, a kik látták az elkeseredett küzdelmet, de a sötétségben nem ítélték meg, hogy melyik részre dől a győzelem, képtelenek voltak tovább is közönyös nézők maradni.

Előrohantak rejtekeikből.

De a harc már véget ért. Holttestek borították a havat. Csak egyetlen spanyol hörgött még egy izlandi óriás könyörtelen szoritása alatt.

Mikor már az is elhallgatott, a vízi gueuxk vezetőjük parancsára a jégbe vájt gödörhöz hűcsolták a hallottakat és belevetették.

A vér nagy vörös foltokat képezett a havon.

A gueuxk egy része fölmászott az ellensánczra, lehányták róla a havat, lennmaradt társaik pedig betöltötték vele a gödröt és lábaikkal taposva elegyengették a felületet.

Koppel barátai ezalatt összeszedték a fegyvereket s a bástyák tövébe vitték, a hol elrejtették.

— Ezt a gödröt itt nem önmaguknak ásták, — szólt halkán Rysoor gróf. Mégis csak van igazság hazánk e hóhérai számára is. . . .

Az imént még széles, tátongó gödör most be volt töltve. Nyoma sem maradt többé az eltemetett őrjáratnak.

— Az Ég újra megmentett minket. . . . Holnapig urak, éjfélok, — mondá most orániai Vilmos, miközben elbucsnzott.

— Éjfélok! — ismételték egy szájjal az összeesküvők.

És mindannyian elválni készültek egymástól.

De még késleltetnie kellett a távozásukat. Az első őrjárat visszatért. Szerencsére a tátongó gödör ezt nem térítette el útjától, úgy, mint a másikat és a vízi gueuxk nem kényszerültek a lóvaini kapu felől érkezett társaik után küldeni.

Nehézkesen, nyugodtan haladt el a holttesteket borító havon és a lejtőn fölfelé visszatért a kölni kapuhoz, a honnan elindult volt.

Az összeesküvők ekkor elősiettek az árkokból; egy részük a mezőkön széledt el, a cambrei erdő felé, a hol a herczeg serege táborozott, a másik leste az alkalmas órát, a mikor visszatérhet a városba.

Reménység ragyogott a szemekben, bizalommal telten dobogott minden szív és Jónás vigabban sántikált, mialatt Rolande örömsugására gondolt, az ő nagyharangjára, mely holnap lehangosabb szavával fogja hirdetni a Hallgatag Vilmos bevonulását és Brüsszel fölszabadulását.

(Folytatása következik.)

IX Házasodás és matematika. Egy uri ember, a kinek a számításban úgy látszik gyönyörűsége telik, kiszámította, hogy átlag hány ember házasodik meg és úgy találta, hogy az anyák panaszaiban sok igazság van, ha panasz kodnak, hogy a lányok hoppon maradnak. Mindenekelőtt a „kaszás ember“ ritkítja a vőlegényjelöltek létszámát. Száz férfi közül átlag 38 meg-

hal, mielőtt az 5-ik évet betöltötte volna és a megmaradtak száza közül ismét 44, mielőtt a 18-ik évet megérné. A megmaradt férfiak 100 közül csak 35 házass, 60 nőtlen, 5 pedig özvegy. Ha tehát az utcán 100 emberrel találkozunk, nagy a valószínűség, hogy ezek között minden huszadik özvegy; öt közül pedig csak kettő házass, három pedig nőtlen. A nők legnagyobb része, ha férjhez megy, úgy 21—25 év között ünnepli a lakodalmát, egy negyedrésznél pedig 25—30 év közé esik a lakodalma. A férfiak is tulnyomó számban 20—25 év között házasodnak, még pedig legkivált december hónapban.

IX A legmesszebb táviróállomás. A földgömb meglehetősen körül van hálózva a táviróhuzalokkal. A rendes összeköttetésben levő állomások közül egymástól legtávolabb esik Brit Columbia és Uj-Seeland. Ha valaki Columbiától Uj-Seelandba táviratoz, a távirat több mint 20.000 mérföldnyi utat tesz, keresztülhaladva Észak-Amerikán, Newfoundlandon, az Atlanti-Óceánon, Britannián, Németországon, Oroszországon, Khinán, Japánon, Javán és Ausztrálián, szóval majdnem az egész földgömböt megkerüli.

IX A sör hazájában. Münchenben, a sör hazájában, beszélget egy idegen egy benszülött urral:

— Nagyszerű ivóvizük van itt Münchenben, — mondja, — igazán irigylésre méltók önök!

— Igen, — feleli a benszülött, — azt mondják, hogy jó ivóvizünk van.

IX Nőemancipáció a japán udvarban. A japán császár ismét előbbre vitte egy lépéssel országában a nőemancipáció ügyét. Elrendelte, hogy az udvarhölgyeket ezentúl a réginel nagyobb tisztelet illeti még. A hölgyeket felmentette attól is, hogy fogaikat befessék, vagyis újabb engedményt tett számukra az európai civilizáció érdekében. A császárnéval gyakran tanácskozik az uralkodó államügyekben és nincs fontosabb kérdés, melynek elintézése előtt ki ne kérné a véleményét. A császárné elérte továbbá azt is, hogy az uralkodóval egy asztalnál ebédel. Oly tisztetség ez, melyre Japán története eddig nem ismert példát.

Tavaszi tárlat.

Arcképek, tájképek.

Nagy férfiak, legendás alakok igaz élettörténetét megírni vagy hű arcképét megfesteni tiltja a társadalmi érdek. A művészetnek, akárhogy ágaskodik, engedelmessé kell lennie a kedvelt impassibilitét vagy lelkesedéssel cserélve fel, vagy óvakodik művét közszemlére kitenni. Nagy Károlyt vagy Hunyady Mátyást már nem védi ez a társadalmi kontroll: nincs olyan műalkotás, akár írott, akár festett, mely a róluk elterjedt véleményt megváltoztassa, s derüljön ki a frank császárról, hogy Ferenc császár lángész volt hozzá képest, s Corvin Mátyás jogérzésére süssen rá valaki a Nietzsche moráljának bélyegét, Charlemagne azért megmarad a legendás nagy császárnak s az igazság nem szűnik meg siratni a meghalt Mátyás királyt. De a kinek működésétől nem választanak el századok, kinek még élő kortársai járnak közöttük, ezeknek reputációjára nagyon vigyáznak a magyar Helikon csőszei s főleg ügyelnek, nehogy valami finomabb művészlelek többet keressen bennök a társadalmi tömeg-velemény által elismert erkölcsi mintaképnél. Hogy ez a nézet erősödjék, megtestetik, kifaragtatják a nagy férfiak képét, a művészetnek nem jelölve ki más feladatot a már élő lelkesedés művészi eszközökkel való felidézésénél. Hogy ez nem valami előkelő művészi feladat, az kétségtelen. Egy ily nagyság arcképét megfesteni tulajdonképpen nem arcképfestés, hanem olcsó, mindenki által érthető hazafias ornamentikával feldiszitett perszonalifikációja egy eszmének, a melynek képviselője a nagy néptömeg előtt például Kossuth Lajos. Mert legendás személyeknél a legendát kell megfesteni, a legendák primitív, sablonos modorában.

Minek esodálkozni ezért, hogy Stettka Gyula 34. számú Kossuthjának legjellemzőbb tulajdonsága, hogy nemzeti színű? Nagyon érthető, naiv szívekhez szóló kifejezése ez az ő hazaszeretetének, lángoló magyarságának. A sötétzöld attila bélelése ugyanis halványpiros selyem s miközben a magasra emelt jobb kar szövete megoldódik, kivillan alóla a fehér patyolat ing. Ehhez járul az alak felett lebegő nemzeti színű zászló-fosztlány s a ki nem szívnak, megérti, hogy ez a magas, szép tórtető, gondosan fésült bellatre okvetlen nagy hazafi, nemzeti hős volt.

Valóban azok előtt, kiknek meg van a saját szemükkel látott, saját elméjükkel megmért, saját

saját színűk kohójában öntött Kossuthjuk, a Stettka képe ép annyi művészi jelentőséggel bír, mint az az ismert olajnyomat, melyen Petőfi váróba mártott ujjával kaligrafálja a homokba e szót: *Hazám*. De nem is ezeknek festette Stettka a képet. Végre is nem követünk el profanációt, ha kijelentjük, hogy a legjobbhiszemű és legnépszerűbb néptribun is, a tömeglelkesedéssel operáló lángész ismerte és alkalmazta a póz szuggesztív hatását és a frazeológia varázsát. Hogy elhunytával a nép emlékezetében nagyságának ezek a profán megnyilatkozásai élnek csak, a közönséges ember felszín alá nem ható tudatlansága s a nagy férfiak néplelekbe látó bölcsessége mellett bizonyít. Így kell megfesteni Kossuthot szépnek, daliásnak, nemzeti színű glóriától övezetten. Iskolák, vidéki kaszinók, hazafias nőegyletek dísztermeiben hadd függjön az olajnyomat s hirdesse a hazafiságot, melynek ideálját olvassa le a néplelek minden nagy férfi arcvonásairól.

Ideál és nem reális egyéniséget kíván a szociológia. Persze szerencsésebb az objektív, elfogulatlan, mindennapi témát földolgozó művész. Ha szembe ül a lefestendő urral vagy asszonymással, rendesen nem tud róla semmit; multja, gondolkodásmódja, műveltsége ismeretlen előtte, csak arca világít feléje s az a szem, mely a lélek tükré, engedi a betekintő szemnek, hogy mélységeiben a lelket keresve buvárkodjék. A művész ilyenkor megragadja a sajátágost, az egyénit s a hogy ezt vászonra veti, felénk sugárzik a lélek. Nem ül le kész programmal, előre megalkotott lélekkanalizissal, százezrek ismert nézetétől, lelkesedésétől befolyásolva: nem igyekszik olyast belefesteni a képbe, a mit az arcon nem lát, de megérzéskelteti mindazt, a mit csak ő lát, a mit csak a művészet fedez fel s a közönséges szem vagy az ezüst oxydlemes sohasem szí magába. Ez az arckép; ilyen körülmények közt születethetett meg a tárlat legjobb portréja: Richir Herman: *Weber ura*. Valószínű, hogy Richir ezt a Weber urat akkor látta először, mikor az ateliérjébe lépett s mégis megfestette a véralkatát, szellemi tartalma színvonalát, világnézetét, jellemét, egy szóval mindazt, a mire egy ember láttára kíváncsi vagyok. S nézve a Weber ur képét, felmerül a kérdés: milyen volna a Kossuth arcképe, ha minden szociológiai tendenzia, nemzetnevelő hivatás nélkül festette volna meg egy igazi istenadta nagy művész? Bizonyára más, mint a Stettkaé s bizonyára keveseknek tetszenék a kép. Valószínű, hogy nem a Kossuth

életének, mondjuk plasztikus pillanatait választotta volna témául: a „*laborulok a nemzet nagysága előtt*“, a czelegédi toborzás, a kápolnai csatában mondott ima mind oly epizódjai életének, melyre a kegyelet, lelkesedés és nemzeti nevelés patinája lekaparhatatlanul ráakódott. Nem nyitnak ezek a jelenetek utat a nagy lélekhez, mert hivatásuk, hogy a kis lelkeket mámorba ejtsék. De például a börtönben Shakespeare-t olvasva, a Duna-moccsai közt helyet keresve a korona elásására turáni magányában iratait írva, ezek oly helyzetek, melyek a művész előtt az igazi, az elit-lelkek Kossuthját tárhatnák fel. Csak úgy találomra mondtam néhány szituációt, inkább intim lelki életet, sem mint külső hatásra számító póz érzékelését követelő epizódokat. Kossuth kolosszális, minden áron érvényesülést kereső, bukott vállalkozások romjaiból is győzelmes egyéniséggel kiemelkedő alakja, nincs még megfestve. Valószínűleg Stettka nem is képes így megfesteni, s ezért elvállalta azt a feladatot, melynek meg tud felelni. Egy ilyen Kossuth-arcképnek is meg van a maga jogosultsága, különösen ott, ahol jobbat nem tudnak festeni.

Különbö van néhány jól sikerült szerényebb témájú arckép. Sőt megemlítsékre méltó sok van, a mit legjobb lesz a szokásos teremrendszerrel elintézni. Az első teremben Augustino-vits Sándor, a lembergi hiboros érszki portréját állította ki. Nagyon intelligens finom fej, mely bizonyára rosszul érzi magát ríktó környezetében. Meglehet, hogy a piros színek a képen bravúrosan vannak kezelve, ez azonban *kunvet* és nem művészet. Stettka Gyula *Tóth Vilmos*-a a nyitra-megyei szabadelvű kör- és kaszinónak nagyon fog tetszeni. Ő pedig ide s nem a Louxembourg palota képtárába szánta. *Bunny Rupert* egy magyar barátjának hatalmas alakját festette meg szürben, bárányszőr kucsmában helyként kipodort hajszalával. Ez az a bizonyos juhász, kinek, ha számaron megy, földig ér a lába.

A második terem arcképeiről már szólunk, a harmadikban csak egy van az *Uhde Fritz Wohl-muth III. Richárdja*. Sammi érdekes sincs benne, a minak inkább Wohl-muth, mint Uhde az oka. Az ötödik terem legérdekesebb száma Adam Quincy női arcképe. *Martha* Emiliát ábrázolja fehérben, zöldben és barnában. Az utóbbi szín a nagy művész arczát rágalmazza, illetlenül emlékeztetve az általa használt preparatumnak ártal-

masságára. A hetedik teremben dominálnak az arcképek. *Horovitz* kettőt, *Lotz* kettőt, *László* négyet állított ki. Horovitzéit ugyanaz jellemzi, a mi minden portréját: egyszerűség, keresetlenség, póztalanság. Különösen a nő nagyon megkapó, intim benyomást tesz. Lotz művei méltók a mestertől. László Fülöp egyre hódít nemcsak megrendelőiben, de tisztelőiben is. Ez a négy kép is szép tehetségről tesz tanúságot. Bár jobb lett volna csak kettőt kiállítani, a két szélsőt: így az összbenyomás előkelőbb nivót revelálna. A *Hubainé* érdekes soványsága igen állatszó, édeskés, porcellán-festésszerű finomkodás, *Friesz Karina* asszony képmásában sincs meg az élet nonchalanterlája, keresetlensége. Jobb a két másik kép; haladást, emelkedést azonban nem jelentenek. A nyolczadik teremben *Balló Ede* portréi közt kiválik *Hereszeg Hohenlohe-Langenburg* Elzász-Lotharingia kormányzójának képmása. Látszik, azért küldték ezt a hatalmas törtető, katonás szőke németet oda a háttérre, hadd remegjen meg láttára a szomszédban egzereszirőzpíou-píou. *Poll Hugó*, *Endrey Sándor*, *Boruth Andor*, *Udvary Géza*, *Burger Kornél*, *Szenes Fülöp* arcképeit még érdemes megnézni. A többi nem.

Nagy távolságból van a kép obszerválva s így érthetővé teszi a világítás bizzar megszokitottságát. Ez művész munkája, annyira művészé, hogy a legtöbbben szidják a képet. Az első teremben találkozunk először *Dellmann* prof. nevével, mely mint a Karst folyói a következő hosszú névsorozat folyamán minduntalan föl-fölbukkan. Tizennégy képe van, s mindegyike határozott témaválasztó érzékre, koncepiálóképességre s előkelő technikára vall. Üres képei nincsenek — kivéve talán a legnagyobbat *A munkát* — bármit mond is néhány a prof. szótól megvadult „tehetség”. A diplomás emberek bizonyára nem képezik a társadalom szellemi elitjét, de mégis valami, bármily kevésre becsült garanciát nyújtanak, hogy legalább a mesterséget átlagos színvonalnak megfelelőleg kezelni tudják. A bohém, a tehetség még ezt a garanciát se nyújtja. De rossz képeket igen. *Spányi Béla Őszi hangulata* jobb a *Déli hangulat*-nál, a mi nem azt jelenti, hogy az előbbi jó kép. *Mednyánszki*-ről már volt szó és *Bürger*-nek *Reggeli szürkület*-éről is. Van azonban még négy képe: *Tiszta tonus*, finom kivitelű, csupa levegő tájkép. *Hoch Franz Nyári reggel a Neckar völgyében* a kertészeti kiállítások különféle veteménytáblákra, gyepdombokra, virágágyakra felosztott miniatűr-tájkákra emlékeztet. *Székessy Ferenc Őszi estje* hangulatos. Nem tudom ugyan, patak vagy út-e az, a mi a róna közepén kanyarodik, de ez a kétely nem oly emésztő, mint Hamlet töprengése, mert a kép szép mindenképen. Nagyon szép *Thaulow Dieppe-i halpiacs-a*. *Verstraete Zeelandi gyümölcsös*-e nagyon friss, salátazöld tájék. Olyan nedves, huja, moesárszerű a talaja, mintha az alig lecsapolt Zuider-tó medrében futkároznának a tehének. *Tölgyessy Arthur* és *Tölepy Károly* a régiék: derék, komoly, tisztességes művészek, a kik megfestik a témát jobbról is balról is, hogy mindjárt panorámákban is lehessen elhelyezni. *Tull Odön* a szervita-térnek leste meg egy gyöngö pillanatát. *Hány Gyula Kildás az Albrecht-utról* csimmetl állit ki néhány házfedelet. *Késdi-Kovács* László szorgalmasan dolgozik; most is négy képet mutat be, köztük az *Áradáskor* fölül emelkedik az átlagon. Még sok jelentéktelen apróság tölti meg a kilenczedik és tizedik termet, köztük *Kosakal* velencei vízfestményei. Ilyen lesz Velence, ha valami még ismeretlen vulkán előnti s hátszáz év múlva kiássák.

Székessy Zoltán.

Manet szerint a tájkép valami lelki állapotot fejezzon ki. Ez valószínűleg azt a következményt is megkívánja, hogy a kép hangulata belopódzék a mi szívünkbe is, varázsaival meghódítsa a lelkünket. A tárlat sok tájképe közt tömémentelen egyazon lelki állapotha ringat: unalomba. Akármily pajzánul játszadozik az őszi verőfény, a hold bárhogy igyekszik; eleget tonni Heinenak, a ki egy óriás narancsnak nevezte el, golya és szőlőmalom hiába kelepelnek az aranyos rációkban, az a bizonyos lélekállapot ritkán egyezik meg a czimben jelzettel. Igazán nagyszabású tájkép kevés van. Nagybárra tanulmányos apróságok, alig futó hangulatként szívünkbe lopódzó természet-foszlányok. A külföldiek közt legszebb *Baertsoen* Selde parti estje. Nem dicsérjük ismét, de megnézzük, és újra megnézzük. Érdekes, a hazaik közt első sorban álló paysage, az olgyai *Olgay* Ferencz *Utolsó őszi napja*. Az őszi napfény ragyogó barnás fénybe vonja a háttér fáit, majd sugárkupja szűkül s az előtér lombhozátának már csak ormoszatát önti el ragyogásával. Az árnyék szűkességében már látszik az őszi hervadás, letarolt fák kopársága, a sokszínű zörgő haraszt.